

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-372-9-40>

**CONCERNING THE UNDERSTANDING OF THE CONCEPT
OF “RESPONSIBLE BUSINESS CONDUCT”
AND ITS SIGNIFICANCE FOR THE PROTECTION OF PUBLIC
INTERESTS IN ADMINISTRATIVE LAW**

**ЩОДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ВІДПОВІДАЛЬНЕ ВЕДЕННЯ
БІЗНЕСУ» ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОХОРОНИ
СУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ**

Toporetska Z.M.

*Doctor in Law, Associate Professor,
Leading Researcher
of Scientific Laboratory No. 1,
Scientific and Organizational Center
of the National Academy of the Security
Service of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Топорецька З.М.

*доктор юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
наукової лабораторії № 1,
Науково-організаційний центр
Національної академії
Служби безпеки України
м. Київ, Україна*

Vazhynskiy V.M.

*Candidate of Law (PhD),
Associate Professor
of the Department of Law
and Humanities,
Ivano-Frankivsk branch of Open
International University of Human
Development “Ukraine”
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

Важинський В.М.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права
та гуманітарних дисциплін,
Івано-Франківська філія
Відкритого міжнародного
університету розвитку людини
«Україна»
м. Івано-Франківськ, Україна*

Питання суспільних інтересів та цінностей є новим у доктрині адміністративного права. Виходячи з доктрини нового адміністративного права – діяльність держави спрямована на забезпечення дотримання прав, свобод та інтересів кожного громадянина і на забезпечення реалізації суспільного інтересу, суспільних цінностей в цілому [1, с. 73]. Завданням публічного управління за новою концепцією адміністративного права є забезпечення охорони та захисту суспільних інтересів (цінностей) у будь-якій сфері діяльності [2, с. 153; 3, с. 568]. Але держава покликана не лише вживати активних заходів для охорони чи захисту суспільного інтересу в разі його порушення, вони повинна враховувати суспільні інтереси під час

обрання моделі правового регулювання певного виду бізнесу, а також правил його роботи. Насамперед це стосується суспільно шкідливих видів бізнесу [4, с. 270] (гральний бізнес, виробництво алкоголю, тютюну) або високо ризикових видів бізнесу, пов'язаних з оперуванням значними сумами суспільних коштів (діяльність банків та інших інституційних інвесторів) [5, с. 93].

Для таких видів бізнесу у світі активно використовується поняття «відповідальне ведення бізнесу». Відповідальне ведення бізнесу бере свій початок з поняття «соціальна відповідальність бізнесу», який набув поширення у 1970-х рр. у США та Великій Британії внаслідок посилення уваги громадськості, споживачів до загального іміджу компаній. На міжнародному рівні прийнято багато документів, які регулюють питання соціальної відповідальності бізнесу. Для України ж цей термін є новим.

При цьому, лише Розпорядженням Уряду «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року» у 2020 році визначено поняття «соціально відповідальний бізнес», що визначає відповідальну поведінку суб'єктів господарської діяльності за вплив їх рішень і дій на суспільство, навколишнє природне середовище, яка сприяє сталому розвитку суспільства, зокрема забезпеченню добробуту населення; враховує очікування суб'єктів господарської діяльності та суспільства; відповідає законодавству і міжнародним нормам поведінки; інтегрована у діяльність суб'єкта господарської діяльності [6].

Відповідальне ведення бізнесу є додатковим інструментом охорони суспільного інтересу, оскільки дозволяє ще на етапі початку будь-якого бізнесу врахувати суспільні інтереси і забезпечувати їх реалізацію. Відповідальне ведення бізнесу зазвичай впроваджується щодо суспільно важливих інвестиційних проектів (у сфері охорони здоров'я, охорони навколишнього середовища тощо) або проектів чи сфер бізнесу, які можуть нести суспільству шкоду. Це дозволяє мінімізувати примусовий вплив держави, натомість забезпечити соціальну відповідальність суб'єктів бізнесу перед суспільством.

Звісно відповідальне ведення бізнесу є добровільним заходом, але воно є важливою частиною ділової репутації суб'єкта бізнесу і напряму пов'язане з довірою суспільства до цього суб'єкта ведення бізнесу.

Так, наприклад, сутність відповідального ведення бізнесу інституційними інвесторами проявляється в тому, що «на перше місце» ставляться не приватні інтереси одного суб'єкта, а публічні інтереси

приватних інвесторів, які довірили свої кошти інституційному інвестору, покладаючись на його знання, досвід, ділову репутацію та відповідальність. Об'єднання людей за інтересами в рамках одного інституційного інвестора фактично є соціальною діяльністю інвестора. Відповідальне ведення бізнесу інституційним інвестором є проявом його соціальної відповідальності і поділяється нами на «відповідальне залучення» коштів та «відповідальне інвестування» коштів.

Відповідальне залучення коштів говорить про відповідальне ставлення до послуг, які інституційний інвестор надає фізичним особам інвесторам, тут мова йде про прозорість процесів залучення коштів від фізичних осіб та прозорість процесів їх вкладання, публічне звітування перед фізичними особами інвесторами щодо напрямів вкладання коштів, дохідності кожного з фінансових інструментів і в цілому дохідності вкладень, ризиків, які виникають в процесі діяльності інституційного інвестора, відмова від високоризикових але високодохідних вкладень, своєчасна виплата інвесторам (як споживачам послуг) коштів за їх вкладами тощо.

Відповідальне інвестування коштів показує ставлення інституційного інвестора до напрямів вкладання коштів: врахування інтересів суспільства, вплив діяльності компанії на споживачів, працівників, громади та довкілля в усіх аспектах своєї діяльності. Так наприклад, прибутковим буде інвестування коштів в акції організаторів грального бізнесу, алкогольних та тютюнових компаній, виробників зброї, видобувних корпорацій, але інвестування в таку діяльність означитиме і підтримку суспільно шкідливих чи суспільно-небезпечних видів діяльності чи підтримку діяльності, що несе значну шкоду навколишньому середовищу. У Європі та США питання відповідального інвестування інституційного інвестора є частиною його публічної політики, яка доступна фізичним особам інвесторам. При цьому громадянин має право це знати і сам вирішувати, чи хоче він через інституційного інвестора фактично підтримувати суспільно шкідливі види діяльності (навіть в інших країнах).

В гральному бізнесі чи інших суспільно шкідливих видах діяльності відповідальне ведення бізнесу розглядається як реалізація бізнесом суспільно важливих проектів, які несуть користь суспільству як компенсація шкідливого впливу на суспільство. Тут є різні варіанти відповідального ведення бізнесу: відрахування коштів у спеціальний фонд, з якого фінансуються лише соціальні проекти, пряма самостійна фінансова підтримка організаторами азартних ігор соціальних проектів, затвердження правил ведення бізнесу, які несуть найменшу шкоду

суспільству (зокрема, запровадження організатором азартних ігор принципів відповідальної гри) тощо [7, с. 215].

Тому відповідальне ведення бізнесу є вкрай важливим для охорони суспільних інтересів в різних сферах бізнесу, які несуть безпосередній вплив на суспільство, оскільки дозволяє запобігти порушенню суспільних інтересів в різних сферах діяльності без втручання держави.

Література:

1. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник / за ред. В.Б. Авер'янова. Київ : Видавництво «Юридична думка». 2004. Т. 1: Загальна частина. 584 с.

2. Топорецька З. М. Роль суспільних цінностей в обранні державою моделі публічного управління гральним бізнесом. *Актуальні питання правового та патріотичного виховання здобувачів вищої освіти ЗВО зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану: матеріали наук.-теорет. конф., присвяч. Дню науки та пам'яті С. М. Легуші* (Київ, 19 трав. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 153–156.

3. Важинський В. М. Суспільні цінності в адміністративному праві. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України* (м. Київ, 18 травня 2023 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. С. 567–570.

4. Топорецька З. М. Публічне управління гральним бізнесом та лотерейною діяльністю і протидія злочинам, пов'язаним з ними: теорія та практика : монографія. Київ: Алерта, 2022. 424 с.

5. Важинський В. М. Поняття механізму адміністративно-правової охорони суспільних інтересів у діяльності інституційних інвесторів. Вісник кримінального судочинства. 2021. № 3-4. С. 92–99.

6. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 66-р від 24 січ. 2020 р. Верховна Рада України : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/66-2020-%D1%80#Text>.

7. Топорецька З.М. Принципи публічного управління гральним бізнесом, спрямовані на захист суспільства і кожного гравця від шкідливого впливу азартних ігор. *Криміналістика і судова експертиза*. 2022. № 67. С. 214–224.